

Høringsnotat

Endringer i byggesaksforskriften – regler om et
register for seriøse foretak innenfor bygg og
anlegg

29. juni 2017

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn og formål med opprettelsen av et seriøsitetsregister.....	3
1.2 Nærmere om utgangspunkter for forslaget	4
1.3 Forholdet til Norges forpliktelser etter EØS-avtalen	5
1.4 Registrering av kvalifikasjoner	7
2. Forslag til forskriftsbestemmelser. Nytt kapittel 13a Seriøsitetsregister.....	7
2.1 § 13a-1 Registrering i registeret.....	7
2.2 § 13a-2 Administrasjon av registeret. Innhenting av opplysninger.....	10
2.3 § 13a-3 Registrering og bortfall av registrering	11
2.4 § 13a-4 Fjerning fra registeret ved dokumentert ulovlig drift	11
2.5 § 13a-5 Gebyr	13
2.6 Forslag til endring av § 13-10. Klage. Klagenemnd.....	13
3. Administrative og økonomiske konsekvenser	14
3.1 Kostnader for opprettelse og drift	14
3.2 Andre konsekvenser av forslagene	14
Samlet forskriftsforslag	16
§ 13a-1 Registrering i registeret.....	16
§ 13a-5 Gebyr	16
§ 13a-2 Administrasjon av registeret. Innhenting av opplysninger	16
§ 13a-3 Registrering og bortfall av registrering	17
§ 13a-4 Fjerning fra registeret ved dokumentert ulovlig drift	17
§ 13-10 andre ledd skal lyde:	17

Høringsnotat

Endringer i byggesaksforskriften – regler om et register for seriøse foretak innenfor bygg og anlegg

1. Innledning

Dette høringsnotatet omhandler forslag til forskrifter om innføring av et frivillig register for foretak som utfører arbeider i direkte tilknytning til prosjektering, utførelse og ferdigstillelse av bygge- og anleggstiltak, men som ikke skal ha ansvar i byggesak etter pbl §§ 20-3 jf. 23-3. Registeret skal kunne brukes av foretak som opererer som underleverandører eller i ROT-markedet (rehabilitering, ombygging og tilbygg). Det skal være søkbart for privatpersoner, foretak og myndigheter og vil blant annet gi opplysninger til Håndverkerportalen.

"Seriøsitet" er et vidt begrep. Det kan gjenspeile foretakets evne og vilje til drive lovlig, og å utføre godt fagmessig arbeid. Etter forskriftsforslaget vil et seriøsitetsregister i første rekke synliggjøre at foretaket er lovlig opprettet og driver i overensstemmelse med sentrale krav i moms- og skattereglene.

Foretak som registreres i registeret vil få kontrollert grunnleggende opplysninger for å synliggjøre at foretaket opererer seriøst, og først og fremst bidra til at foretak kan vise forbrukere at de opererer lovlig. Sammen med Håndverkerportalen¹, som er under opprettelse, vil seriøsitetsregisteret kunne gjøre det lettere for brukerne å finne seriøse foretak, og på den måten også gi disse foretakene en fordel ved at de kan synliggjøre seriøs drift i konkurranse med andre foretak.

Registeret foreslås opprettet slik at foretakene automatisk kontrolleres mot etablerte registre der en slik løsning er mulig i dag. På sikt kan det bli aktuelt å utvide med andre opplysninger.

1.1 Bakgrunn og formål med opprettelsen av et seriøsitetsregister

Sosial dumping, svart arbeid, brudd på arbeidslivsbestemmelser og annet regelverk innebærer store utfordringer for seriøse foretak i næringen og samfunnet for øvrig. Utfordringen er ikke minst stor i ROT-markedet (rehabilitering, ombygging og tilbygg), der deler av byggenæringen oppgir at de presses ut av markedet av useriøse aktører. Konkurrerende foretak som ikke operer seriøst,² har en fordel i konkurranse om oppdrag fordi de kan gi lavere tilbud når de for eksempel ikke følger bestemmelser om arbeidsmiljø eller ikke betaler skatt.

¹ Håndverkerportalen skal gi forbrukere veiledning om kjøp av håndverkertjenester, standardkontrakter og mulighet for å søke etter seriøse foretak. Søk etter foretak vil skje ved at portalen søker i blant annet sentral godkjenning og seriøsitetsregisteret. Portalen skal etter planen etableres i 2017.

² Med begrepet "seriøs" mener departementet i denne sammenhengen en evne og vilje til å følge norsk lov som har direkte sammenheng med virksomheten, som plan- og bygningslovgivningen, skattelovgivningen og arbeidsmiljølovgivningen.

Regjeringen arbeider med en rekke tiltak for å motarbeide arbeidslivskriminalitet. Som en del av arbeidet ba kommunal- og moderniseringsministeren næringen om innspill, og mottok i august 2014 rapporten "Enkelt å være seriøs". Her fremmet byggenæringen blant annet forslag om å utvide gjeldende sentral godkjenning for foretak med en tilleggsmodul beregnet for foretak som utfører ikke-søknadspliktig byggearbeid (omtalt som "modul 2").

I regjeringens reviderte strategi mot arbeidslivskriminalitet fra 13. februar 2017 sies blant annet:

"Regjeringen vil styrke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet og svart økonomi i privatmarkedet. Det innføres derfor flere nye tiltak som vil ha betydning for forbrukernes muligheter til selv å forsikre seg om at leverandørene de velger er seriøse. Dette er nærmere beskrevet i omtalen av de enkelte tiltakene."

I strategien beskrives opprettelse av et seriøsitetsregisteret slik:

"Kommunal- og moderniseringsdepartementet har besluttet å innføre et frivillig seriøsitetsregister i tilknytning til ordningen med sentral godkjenning for foretak i bygge- og anleggsbransjen. Registeret skal kunne brukes av foretak som opererer som underleverandører eller i ROT-markedet (rehabilitering, ombygging og tilbygg). Det skal være søkbart for privatpersoner, foretak og myndigheter og vil blant annet gi opplysninger til håndverkerportalen. Registeret skal i første omgang kun ta inn opplysninger som er elektronisk tilgjengelige og verifiserbare. Dette vil være opplysninger om foretakene fra Brønnøysundregistrene og om skatte- og avgiftsbetaling fra Skattedirektoratet."

Dette forslaget til forskrifter skal være grunnlag for opprettelsen av et slikt register, og drøfter i tillegg til nødvendige forskriftshjemler også øvrige rammer for etablering og drift av registeret.

Formålet med seriøsitetsregisteret er at foretak skal kunne registrere seg i et register som er søkbart for oppdragsgivere. Forbrukere vil kunne finne foretak som er seriøse, noe som kan gi dem større sikkerhet for at foretakene følger norsk lov. Oppdragsgivere for underleverandører vil også kunne søke opp opplysninger om foretak.

1.2 Nærmere om utgangspunkter for forslaget

Hjemmelen for opprettelse av et seriøsitetsregister er plan- og bygningsloven § 22-3.

Registeret opprettes og driftes i tilknytning til den eksisterende sentrale godkjenningsordningen for foretak som skal ha ansvarsrett. Direktoratet for byggkvalitet (DiBK), som har sekretariatsfunksjon og administrativt ansvar for sentral godkjenning, kan på en kostnadseffektiv måte etablere og drifte registeret.

Forslaget legger opp til etablere en ren registreringsordning, der foretakene ikke vurderes av DiBK før registrering. Det opprettes således ikke en godkjenningsordning.

Registeret skal være for foretak som utfører arbeid i tilknytning til bygge- og anleggsarbeider i vid forstand. I dette ligger at grensen ikke trekkes ved arbeider som omfattes av pbl. § 20-1 *Tiltak som omfattes av byggesaksbestemmelsene*. Det vil således

være et bredere spekter av foretak i seriøsitetsregisteret enn i den sentrale godkjenningsordningen. Foretakene vil ikke registreres etter særskilte områder for ansvarsrett, slik tilfellet er for sentral godkjenning. Eksempler på foretak som kan registreres, men som ikke kan godkjennes i den sentrale godkjenningsordningen, vil være rene brønnborere og malere. Grunnen til at registeret bør inneholde flere typer foretak, er særlig at det retter seg mot ROT-markedet, og at mange tjenesteytere i dette markedet ikke nødvendigvis leverer tjenester innenfor plan- og bygningslovens virkeområde. For å være representativt og dermed til størst mulig nytte, skal registeret være dekkende for tilbudet til forbrukere. Også foretak som ønsker å vurdere underleverandører, har nytte av et bredere tilfang av foretak.

Det er en viktig premiss for opprettelsen av seriøsitetsregisteret at det ikke skal medføre økt byråkrati. Registeret skal være et enkelt og rimelig tilbud til foretak som yter tjenester innenfor bygg- og anlegg. Registeret skal i utgangspunktet være helautomatisk, slik at foretakene registrerer seg selv, og da blir sjekket automatisk mot relevante registre. Hvis foretaket ikke oppfyller vilkår om f. eks. at skyldig skatt skal være betalt, går registreringen ikke gjennom. Registrerte foretak vil bli sjekket ukentlig, og blir fjernet automatisk fra registeret hvis kriterier ikke lenger blir oppfylt.

Registerets troverdighet er viktig. Utgangspunktet er derfor at registeret skal vise dokumenterbare, bekreftede opplysninger.

Registreringen vil vare til foretaket opphører og forsvinner fra Enhetsregisteret, Skattedirektoratet melder at foretaket har uoppgjorte skatter eller avgifter, eller det ikke lenger betaler årsgebyr for registreringen. Løsningen er en annen enn den vi har for sentral godkjenning, der foretakene må søke om fornying av sin godkjenning hvert tredje år. Grunnen til at fornyelse ikke er nødvendig for foretak i seriøsitetsregisteret, er at kriteriene for registrering ikke er knyttet til forhold som kan endres uten at det fanges opp av det automatiske og regelmessige tilsynet registeret skal gjennomføre. Sentral godkjenning derimot baseres også på foretakenes kompetanse, som kan endre seg i løpet av en treårsperiode og som gir grunnlag for faglige vurderinger av DiBK.

Selv om registeret i utgangspunktet skal være helautomatisk, mener departementet det må være en viss mulighet for DiBK til å fjerne foretak fra registeret selv om kriteriene for registrering i forskriften er oppfylt. Dette kan tenkes der foretaket åpenbart ikke operer seriøst, og for eksempel har fått vedtak mot seg i forbindelse med tilsyn fra Arbeidstilsynet, er straffet i en straffesak for temaer som er relevante eller på annen måte åpenbart har handlet i strid med prinsipper for pålitelighet og dugelighet.

Finansieringen av registeret skal skje gjennom gebyrer, som ikke skal overstige selvkost for drift og vedlikehold av registeret.

1.3 Forholdet til Norges forpliktelser etter EØS-avtalen

Det foreslåtte seriøsitetsregisteret er åpent og tilgjengelig for *alle* foretak innen EU/EØS-området som ønsker å tilby tjenester innen bygg og anlegg i Norge, forutsatt at de oppfyller kriteriene i § 13a-1, jf. nedenfor.

Seriøsitetsregisteret er ett av flere tiltak i kampen mot arbeidslivskriminalitet og useriøse virksomheter, og gjør det mulig både for underleverandører og foretak i ROT-markedet å synliggjøre at de er seriøse og for forbrukere å finne lovlig etablerte foretak som er seriøse, jf. punkt 1.1 ovenfor.

Etter departementets vurdering ligger forslaget om etablering av seriøsitetsregisteret innenfor handlingsrommet av EØS-avtalen, herunder tjenstedirektivet, er ikke-diskriminerende og utgjør ingen restriksjon.

EØS-avtalen artikkel 31 og 36 forbyr restriksjoner på retten til henholdsvis å etablere seg og til å tilby (midlertidige) tjenester. I tjenstedirektivet er disse bestemmelsene nærmere presisert.

Et sentralt punkt er hvorvidt det foreslåtte seriøsitetsregisteret kan sies å være en tillatelsesordning etter tjenstedirektivet. Tillatelsesordning er nærmere definert i tjenstedirektivets artikkel 4 nr. 6 sammenholdt med avsnitt 39 i fortalen. Det følger av definisjonen at med tillatelsesordning menes "ethvert krav om at en tjensteyter eller tjenstemottaker må henvende seg til en ansvarlig myndighet for å oppnå en formell eller stilltiende avgjørelse for å få adgang til eller utøve tjenstevirksomhet"³ (vår understreking). Med krav menes "plikter, begrensninger, forbud eller vilkår som er fastsatt i EØS-statenes lover eller forskrifter, eller som følger av rettspraksis, forvaltningspraksis, bransjeorganers regler eller kollektive regler som yrkessammenslutninger eller andre yrkesorganisasjoner har vedtatt i henhold til deres selvstendige juridiske beslutningsmyndighet", jf. artikkel 4 nr. 7.

Det avgjørende for om seriøsitetsregisteret omfattes av ovennevnte definisjon av tillatelsesordning, synes å være om det er nødvendig at det fattes en eller annen form for avgjørelse for at foretaket skal få adgang til markedet.

Det foreslåtte seriøsitetsregisteret skal være en rent frivillig ordning. Det er verken direkte krav om eller på annen måte nødvendig for å få adgang til markedet, herunder for å kunne etablere seg eller yte tjenester, at foretak må være registrert i Seriøsitetsregisteret. Det er således vår vurdering at det foreslåtte registeret ikke er en tillatelsesordning i direktivets forstand.

For ordens skyld gjør vi imidlertid oppmerksom på at det ikke er adgang for det offentlige å stille krav om at foretak må være registrert i seriøsitetsregisteret i forbindelse med eksempelvis offentlige anskaffelser eller som vilkår for å kunne få tillatelse etter annet regelverk, for eksempel gravetillatelser. Det samme gjelder også for private bransjeorganer og yrkesorganisasjoner dersom de fastsetter kollektive bestemmelser, jf. direktivets artikkel 4 nr. 6 sammenholdt med artikkel 4 nr. 7.⁴ Et slikt krav vil ikke bare bryte med prinsippene om frivillighet som ligger til grunn for dette forslaget, men vil også kunne utgjøre et brudd på regelverket om offentlige anskaffelser og/eller tjensteloven.

³ Se også Ot.prp.nr. 70 (2007-2008) Om lov om tjenstevirksomhet (tjensteloven) kapittel 7.2

⁴ Se Ot.prp.nr. 70 (2007-2008) kapittel 7.2.2.1 samt merknaden til tjensteloven § 5 bokstav g på side 136

1.4 Registrering av kvalifikasjoner

Departementets forslag baserer seg på at registeret kun skal ta hensyn til eksisterende registre og databaser som gir mulighet for direkte og automatisk innhenting av opplysninger. Dette skal sikre en rimelig og rask løsning som ikke medfører at det bygges opp mer byråkrati. Samtidig skal registeret ha troverdighet ettersom det baserer seg på etterprøvbar og registrert informasjon.

Departementet er imidlertid klar over at flere aktører i bygge- og anleggsnæringen ønsker at seriøsitetsregisteret også inneholder opplysninger om foretakenes kvalifikasjoner. Mange forbrukere vil også ha interesse av å få opplysninger om kvalifikasjoner i foretakene. Siden det ikke finnes databaser med oversikt over fag-/svennebrev, legger ikke forslaget opp til å ta inn slike opplysninger nå.

Fram til innhenting av kvalifikasjoner fra nasjonalt kvalifikasjonsregister er mulig, mener vi det kan være grunnlag for å vurdere om seriøsitetsregisteret skal inneholde en mulighet for foretakene til selv å vise dokumenterte kvalifikasjoner. Dette kan gjøres ved å laste opp kopi av vitnemål e.l. En slik løsning vil innebære at disse opplysningene ikke er bekreftet eller kontrollert av DiBK.

For noen typer foretak som kan inngå i registeret, finnes det ikke formell fagutdanning for arbeidsområdet, for eksempel brønnborere. Dersom registeret skal åpne for å vise kvalifikasjoner, vil det umiddelbart være en ulempe for denne gruppen som ikke vil ha noen utdanning å vise til. Ved en eventuell utvidelse av registeret må det derfor vurderes hvordan registeret skal håndtere denne gruppen uten å svekke foretakenes og brukernes opplevelse av at de samtidig fremstår som seriøse i registeret.

Vi ber høringsinstansene gi merknader til om registeret ved oppstart skal inneholde en mulighet for foretakene til selv å vise dokumenterte kvalifikasjoner.

2. Forslag til forskriftsbestemmelser. Nytt kapittel 13a Seriøsitetsregister

Det foreslås at bestemmelsene tas inn som et nytt kapittel 13a i byggesaksforskriften. seriøsitetsregisteret opprettes i tilknytning til sentral godkjenning, og hører således tematisk til kapittel 13. Det kan være litt forvirrende for hyppige brukere av forskriften at det innføres et innklemmt kapittel med bokstavbenevnelse, også fordi det nå vil finnes både paragrafer med betegnelsen 13a og med betegnelsen 13-1a og 13-1b.

Departementet anser imidlertid at bestemmelsene i det nye kapittelet vil være av mindre interesse for kommuner og foretak, og at den litt ukurante nummereringen derfor vil ha liten praktisk betydning.

2.1 § 13a-1 Registrering i registeret

Et foretak som leverer tjenester innenfor prosjektering, utførelse og ferdigstillelse av bygg, anlegg og oppussing, kan registrere seg i seriøsitetsregisteret.

Retten til registrering gjelder for foretak som oppfyller følgende kriterier:

- a) Det skal være registrert i Enhetsregisteret med relevant næringskode.

- b) Hvis det er merverdiavgiftspliktig, skal det være registrert i merverdiavgiftsregisteret, jf. merverdiavgiftsloven § 2-1, og skal ha levert pliktig merverdiavgiftsoppgave de siste seks månedene.
- c) Det skal ikke ha forfalt og ubetalt:
 - 1. skatt,
 - 2. forskuddstrekk,
 - 3. arbeidsgiveravgift eller
 - 4. merverdiavgift.

Merknader til bestemmelsen

Første ledd angir hvilke foretak som kan registreres basert på hvilke arbeider de utfører. Registeret skal være for foretak som utfører arbeid i tilknytning til bygge- og anleggsarbeider i vid forstand, og det vil således være et bredere spekter av foretak i Seriositetsregisteret enn i den sentrale godkjenningsordningen.

Det bør være en grense for hvilke foretak som kan registreres. Det er ellers en mulighet for at foretak som registrerer seg ikke har noen tilknytning til bygge- og anleggsnæringen over hodet. Dette kan medføre at registeret blir uoversiktlig og mindre presist. Det legges derfor opp til at foretakene som registreres må være oppført med relevante næringskoder i Enhetsregisteret, jf. merknader til andre ledd under.

Etter *andre ledd bokstav a)* må foretakene være registrert i Enhetsregisteret med en relevant næringskode, jf. også § 13a-1 første ledd. Departementet mener det vil være lite hensiktsmessig å gjengi kodene i bestemmelsen. Kodene kan bl.a. endres i Enhetsregisteret, noe som kan føre til behov for gjentatte unødvendige forskriftsendringer. Det foreslås derfor at kodene fremgår av veiledning.

Relevante næringskoder vil være 41 – 43 og 71:

Næringskode	Beskrivelse
41.101	Boligbyggelag
41.109	Utvikling og salg av egen fast eiendom ellers
41.200	Oppføring av bygninger
42.110	Bygging av veier og motorveier
42.120	Bygging av jernbaner og undergrunnsbaner
42.130	Bygging av bruer og tunneler
42.210	Bygging av vann- og kloakkanlegg
42.220	Bygging av anlegg for elektrisitet og telekommunikasjon
42.910	Bygging av havne- og damanlegg
42.990	Bygging av andre anlegg ikke nevnt annet sted
43.110	Riving av bygninger og andre konstruksjoner
43.120	Grunnarbeid

43.130	Prøveboring
43.210	Elektrisk installasjonsarbeid
43.221	Rørleggerarbeid
43.222	Kuldeanlegg- og varmpumpearbeid
43.223	Ventilasjonsarbeid
43.290	Annet installasjonsarbeid
43.310	Stukkatorarbeid og pussing
43.320	Snekkerarbeid
43.330	Gulvlegging og tapetsering
43.341	Malerarbeid
43.342	Glassarbeid
43.390	Annen ferdiggjøring av bygninger
43.911	Blikkenslagerarbeid på tak
43.919	Takarbeid ellers
43.990	Annen spesialisert bygge- og anleggsvirksomhet
71.111	Plan- og reguleringsarbeid
71.112	Arkitekttjenester vedrørende byggverk
71.113	Landskapsarkitekttjenester
71.121	Byggeteknisk konsulentvirksomhet
71.122	Geologiske undersøkelser
71.123	Kart og oppmåling
71.129	Annen teknisk konsulentvirksomhet
71.200	Teknisk prøving og analyse

Andre ledd bokstav b) stiller krav om registrering i Merverdiavgiftsregisteret. Foretak som ikke er avgiftspliktig i Norge for omsetningen sin, er unntatt fra vilkåret om registrering i merverdiavgiftsregisteret. Dette følger av merverdiavgiftsloven. Vilkåret gjelder blant annet ikke for foretak som leverer fjernleverbare tjenester fra utlandet, jf. merverdiavgiftsloven § 3-30, foretak som driver med eksportsalg og foretak som er registrert i et område som er fritatt fra merverdiavgiftsplikten, for eksempel Svalbard

For å være i Merverdiavgiftsregisteret må foretaket ha en avgiftspliktig omsetning eller uttak på mer enn 50.000 kr i året. Dette kan utelukke noen få foretak. Departementet mener imidlertid at unntak fra krav om registrering i Merverdiavgiftsregisteret for slike foretak vil være uheldig, fordi det er viktig med enkelt praktiserbare regler mht. kontroll av foretakene. Videre har foretak som på dette grunnlaget ikke er registrert i Merverdiavgiftsregisteret, en så lav omsetning eller uttak at de vurderes å ikke være viktig for hverken byggkvalitet eller bekjempelse av svart økonomi/

arbeidslivskriminalitet. Det er også noen foretak hvis virksomhet ikke kommer inn under det geografiske området til merverdiavgiftsloven, eksempelvis foretak som kun arbeider på Svalbard. Siden dette dreier seg om relativt få foretak, foreslår departementet at heller ikke disse foretakene skal kunne registreres i seriositetsregisteret.

Andre ledd bokstav c) stiller krav om at foretaket ikke skal ha forfalt og ubetalt skatt, forskuddstrekk, arbeidsgiveravgift eller merverdiavgift. I dette ligger da ikke at foretaket skal ha betalt skatt, men at betalingsfristen overfor skattemyndighetene ikke skal være oversittet.

Opplysninger om dette vil hentes inn automatiske fra Skattedirektoratet. Som for sentral godkjenning skal ikke DiBK foreta noen selvstendig vurdering av foretakets skattemessige forhold, men kun legge til grunn Skattedirektoratets vurdering.

2.2 § 13a-2 Administrasjon av registeret. Innhenting av opplysninger

Seriositetsregisteret administreres av Direktoratet for byggkvalitet.

For foretak som registrerer seg eller er registrert, kan Direktoratet for byggkvalitet innhente informasjon etter første ledd direkte fra relevant myndighet. Informasjonen skal være grunnlag for om foretaket kan være registrert, og vil ikke bli utlevert til andre. Informasjonen kan innhentes gjentatte ganger i registreringsperioden for å verifisere at vilkårene for registrering fremdeles er oppfylt. Innsynet i informasjonen gjelder fra foretaket registrerer seg og i hele registreringsperioden.

Direktoratet for byggkvalitet kan til enhver tid påse at registrerte foretak oppfyller vilkårene i denne bestemmelsen.

Merknader til bestemmelsen

Første ledd angir at Direktoratet for byggkvalitet har ansvar for administrasjon av registeret. Dette omfatter vedlikehold og oppdatering av programvare, eventuelt tilsyn med foretakene samt vurderinger og vedtak etter § 13a-4.

Andre ledd gir hjemmel for innhenting av opplysninger fra andre myndigheter i forbindelse med førstegangsregistrering. Informasjonen skal være grunnlag for om foretaket kan bli registrert, i den forstand at foretak som oppfyller kriteriene vil bli registrert. At et foretak f.eks. har forfalt skatt vil ikke synliggjøres, men foretaket vil ikke komme opp ved søk i registeret. Opplysninger om foretaket vil ikke vises eller på annen måte bli utlevert til andre. Informasjonen vil bli hentet gjentatte ganger i perioden for godkjenning for å verifisere at vilkårene for sentral godkjenning fremdeles er oppfylt. Innsyn i informasjonen gjelder fra foretaket registrerer seg og ut registreringsperioden.

Tredje ledd gir hjemmel for DiBK til å innhente opplysninger om foretaket for å kontrollere at foretakene fortsatt oppfyller kriteriene. Dette vil gjennomføres automatisert og fortløpende..

2.3 § 13a-3 Registrering og bortfall av registrering

Foretak som oppfyller kriteriene i § 13a-1 kan selv registrere seg ved innlogging gjennom AltInn, og registreres automatisk i registeret.

Registreringen bortfaller automatisk når kriteriene i § 13a-1 ikke lenger er oppfylt.

Merknader til bestemmelsen

Bestemmelsen presiserer at det er en direkte sammenheng mellom registrering i seriøsitetsregisteret og automatiske søk mot Enhetsregisteret og Skattedirektoratet.

Første ledd angir at registrering foretas av foretaket selv, og at registreringen skjer gjennom AltInn. Dette vil være en trygg og enkel måte å sikre identiteten til foretakene på. Videre angir bestemmelsen at foretaket automatisk vil komme inn i registeret når kriteriene i § 13a-1 er oppfylt.

Etter *andre ledd* faller registreringen bort når kravene for registrering ikke lenger er oppfylt. For opplysninger fra Skattedirektoratet innebærer dette i utgangspunktet at ikke betalt forfalt skatt eller avgift betyr at foretaket faller ut av registeret.

Departementet vurderer om det kan tas hensyn til at Skattedirektoratet ofte inngår avtaler om nedbetaling av forfalte skatter og avgifter, og at seriøsitetsregisteret ikke skal overprøve andre myndigheters vurderinger. Hvis Skattedirektoratet er tilfreds med en betalingsordning, og således anser at foretaket ikke lenger er i strid med skatte- og avgiftsregelverket, bør heller ikke bygningsmyndighetene anse den manglende betalingen som et regelbrudd. Foretaket bør altså fortsatt kunne stå i seriøsitetsregisteret. Samtidig er det pr. i dag ikke mulig å få ut opplysninger som viser at det foreligger en avtale. I forbindelse med utviklingen av ordningen vil DiBK vurdere løsninger som ivaretar dette innenfor forutsetningene for opprettelsen av seriøsitetsregisteret. Dette kan for eksempel gjøres ved at DiBK som en overgangsordning manuelt kontrollerer om det foreligger en avtale. Slike løsninger vil bli vurdert av DiBK, og eventuelt tas inn i reglene for seriøsitetsregisteret.

Registrering og bortfall av registrering er ikke et enkeltvedtak. Vilkårene følger direkte av bestemmelser fastsatt i byggesaksforskriften og skjer automatisk. Det å registrere seg i seriøsitetsregisteret er videre uten selvstendig rettslig betydning for rettsstillingen til et foretak. Siden det verken er knyttet noen rettsvirkninger til registreringen eller bortfall av registreringen, og det heller ikke foretas noen vurderinger som grunnlag for registreringen, legger departementet til grunn at dette ikke utgjør et enkeltvedtak etter [forvaltningsloven § 2](#) første ledd bokstav a) og b).

2.4 § 13a-4 Fjerning fra registeret ved dokumentert ulovlig drift

Direktoratet for byggkvalitet kan fjerne foretak fra seriøsitetsregisteret ved mottatt dokumentasjon på alvorlige eller gjentatte brudd på plan- og bygningsloven. Det

samme gjelder ved mottatt dokumentasjon som viser at foretaket ikke drives med evne og vilje til å drive lovlydig virksomhet, ved brudd på relevante regler i straffeloven og hvitvaskingsloven og brudd på arbeidsmiljølovens krav til helse, miljø og sikkerhet, lønns- og arbeidsvilkår og bruk av arbeidskraft.

Før det fattes vedtak om fjerning av foretaket fra registeret, skal Direktoratet for byggkvalitet varsle foretaket.

Vedtak etter denne bestemmelse kan påklages til Klagenemnda for sentral godkjenning.

Merknader til bestemmelsen

Innledende merknader

For de foretakene som først er registrert, varer i utgangspunktet registreringen til foretaket opphører eller velger å trekke seg ved å slutte å betale gebyr. Departementet mener imidlertid at det vil være uheldig både for brukerne og for registerets troverdighet om foretak med kjente klare og alvorlige lovbrudd likevel blir stående i registeret. Det foreslås derfor at DiBK skal ha anledning til å slette foretak fra registeret på bakgrunn av manglende evne og vilje til å drive lovlydig.

Adgangen som her er foreslått er en sikkerhetsventil. Hensynet til en enkel ordning med lav kostnad og mest mulig automatiserte prosesser tilsier at det kun er i særskilte tilfeller at DiBK foretar en vurdering av foretak og eventuelt fatter vedtak om å fjerne foretak fra registeret. Dette tilsier etter departementets mening at det bør være klare, forutsigbare kriterier for når foretak som mangler evne og vilje til å drive lovlydig kan fjernes fra seriøsitetsregisteret.

Første ledd angir adgang til å fjerne registreringen, og trekker opp utgangspunktet for fjerning, altså at det må foreligge alvorlige eller gjentatte brudd på plan- og bygningsloven eller andre dokumenterte forhold som viser at foretaket ikke har evne og vilje til å drive lovlydig virksomhet.

Andre ledd presiserer hva som ligger i at foretaket ikke har evne og vilje til å drive lovlydig. Listen er ikke uttømmende, i det den følger av regelen at "evne og vilje" *kan* omfatte eksemplene som er listet opp. Eksemplene vil imidlertid være førende for eventuelle andre tilfeller hvor fjerning kan skje; eventuelle hendelser må være like alvorlige, og de må være relevante for foretakets registrering som foretak i bygge- og anleggsnæringen.

Bestemmelsen angir at det er relevante brudd på straffeloven, hvitvaskingsloven, arbeidsmiljølovens krav til helse, miljø og sikkerhet, lønns- og arbeidsvilkår, bruk av ulovlig arbeidskraft og bruk av falske eller uriktige opplysninger og dokumentasjon som kan være grunnlag for fjerning. Men *relevante brudd* menes at det må dreie seg om brudd på forhold som har sammenheng med foretakets virksomhet innenfor bygg og anlegg. Ut fra dette vil for eksempel fartsovertredelser og straff for promillekjøring ikke få betydning for registreringen. Brudd på arbeidsmiljøloven og de øvrige opplistede regelverkene vil i de fleste tilfeller være relevante.

Tredje ledd fastslår at vedtak om fjerning fra registeret skal varsles. Dette er for å presisere at vedtaket omfattes av forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a) og b), og således er et enkeltvedtak som skal følge alminnelige saksbehandlingsregler.

Fjerning fra registeret er et enkeltvedtak, og kan dermed påklages. *Fjerde ledd* fastslår dette, og angir at klagen skal behandles av den eksisterende Klagenemnda for sentral godkjenning. Departementet mener dette vil være en hensiktsmessig løsning. Nemda vurderer allerede klager over tilsvarende vedtak for sentralt godkjente foretak fattet med hjemmel i SAK § 13-6 jf. pbl §§ 22-1 og 23-3, og det vil være lite krevende for sekretariatet (DiBK) og nemnda også å vurdere sakene som eventuelt kommer etter den nye § 13a-4.

2.5 § 13a-5 Gebyr

For registrering i seriøsitetsregisteret skal det betales et gebyr som skal dekke kostnadene til Direktoratet for byggkvalitet:

- Gebyr for førstegangsregistrering er kr. 950,-
- Årsgebyr for registrering er kr. 950,-

Merknad til bestemmelsen:

Det legges til grunn for forslaget til § 13a-5 at ordningen med seriøsitetsregisteret skal være selvfinansierende gjennom gebyrer, og at gebyrene skal være begrenset til selvkost. Prinsippene for gebyr er utformet i tråd med Finansdepartementets rundskriv R-112/15 *Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering*.

Det er i forslaget lagt opp til at DiBK kan ta gebyr for førstegangsregistrering og deretter i påfølgende år årsgebyr for å være registrert, jf. forslagets andre ledd. Gebyret for førstegangsregistrering og årsgebyr foreslås å være likt, da det antas at kostnadene for DiBK ikke er nevneverdig forskjellig. Det er videre lagt opp til å være likt gebyr for alle foretakstyper uavhengig av selskapsform, antall medarbeidere, og geografisk tilknytning.

2.6 Forslag til endring av § 13-10. Klage. Klagenemnd

§ 13-10 nytt andre ledd skal lyde:

Klagenemnda for sentral godkjenning for ansvarsrett er klageinstans for enkeltvedtak *fattet av Direktoratet for byggkvalitet om sentral godkjenning for ansvarsrett og enkeltvedtak etter § 13a-4 om fjerning av foretak fra seriøsitetsregisteret*.

Merknader til bestemmelsen

Bestemmelsen utvider mandatet til Klagenemnda for sentral godkjenning, slik at nemnda også skal behandle klager etter vedtak om fjerning fra seriøsitetsregisteret etter § 13a-4.

3. Administrative og økonomiske konsekvenser

Registeret retter seg mot foretak som yter tjenester i bygge- og anleggsnæringen. Det antas å være mer enn 55000 foretak i næringen⁵. Om lag 13500 foretak trenger ikke å registrere seg i seriøsitetsregisteret fordi de har sentral godkjenning. Andre foretak er av andre grunner ikke aktuelle for seriøsitetsregisteret. Departementet anslår ut fra dette at opp mot 30000 foretak kan være aktuelle for det nye registeret. Direktoratet anslår at registeret bør ha minst 7000 foretak registrert for å inneholde et tilstrekkelig antall foretak til at brukerne kan stole på søkerresultatene. Dersom en for liten andel er registrert, kan det oppstå tvil om registeret er representativt for antallet relevante seriøse foretak.

3.1 Kostnader for opprettelse og drift

DiBK har estimert kostnadene til utredning, utvikling og promotering av registeret til 4.5 millioner i 2017. Dette finansieres over statsbudsjettet.. Kostnadene knytter seg i første rekke til utvikling av IKT-løsninger, administrative forberedelser og markedsføring.

Kostnader til drift av registeret vil finansieres ved gebyrer, jf. forslaget til § 13a-5 Gebyr. Gebyrene skal dekke personalkostnader anslått til 3 100 000, administrative kostnader anslått til 924 000 og kostnader til videreutvikling av IT-løsninger til 1 950 000.

3.2 Andre konsekvenser av forslagene

For *brukere* av et fungerende register vil gevinsten være økt sikkerhet for at de kjøper tjenester av håndverkerbedrifter som følger myndighetskravene til arbeidslivet. I tillegg vil brukerne spare tid som følge av reduserte søkekostnader ved å oppsøke foretak som følger myndighetskravene.

For *foretak* som er registrert i et fungerende register, vil gevinsten først og fremst være muligheten til å vise seriøsitet på en troverdig måte. Dersom registeret får den effekt at flere bestillere bruker seriøse foretak, vil også omsetningen for de seriøse aktørene i næringen kunne øke. Det kan imidlertid være en fare for at registeret vil bidra til ulike konkurransevilkår blant seriøse aktører i næringen, dersom mange seriøse aktører ikke er registrert. Årsaker til dette kan være at foretakene ikke kjenner godt nok til registeret, at kostnaden anses for høy, eller at kriterier for å avgjøre hvilke aktører som er seriøse, ikke anses hensiktsmessige. God oppslutning om registeret er derfor et

⁵ I 2014 var det i henhold til SSB registrert mer enn 56000 bygg- og anleggsbedrifter i næringen.

avgjørende suksesskriterium for å sikre likeverdige vilkår blant de seriøse foretakene. Foretak som er registrert, må betale et gebyr som skal dekke driften av registeret. Størrelsen på gebyret skal ikke overstige selvkost, og må altså fastsettes og på sikt eventuelt justeres ut fra registerets omfang og innretning, og av antall registrerte foretak. Foretakene må benytte noe tid og ressurser på å registrere seg og administrere sin deltakelse i registeret.

For *samfunnet* vil gevinsten av et fungerende register være redusert svart økonomi i byggenæringen og dermed økte skatteinntekter, samt generelt redusert arbeidslivskriminalitet. I tilfeller hvor både kjøper og selger ønsker å gjennomføre en transaksjon uten å betale skatter og avgifter, er det lite trolig at registeret vil endre denne atferden på kort sikt. Imidlertid kan registeret endre brukernes atferd i tilfeller hvor kunder ønsker å kjøpe tjenester hvitt, men finner det vanskelig og/eller tidkrevende å verifisere tilbydernes atferd.

Samlet forskriftsforslag

I

Nytt kapittel 13a Register for seriøse foretak innenfor bygg og anlegg

§ 13a-1 Registrering i registeret

Et foretak som leverer tjenester innenfor prosjektering, utførelse og ferdigstillelse av bygg, anlegg og oppussing, kan registrere seg i seriøsitetsregisteret.

Retten til registrering gjelder for foretak som oppfyller følgende kriterier:

- d) Det skal være registrert i Enhetsregisteret med relevant næringskode.
- e) Hvis det er merverdiavgiftspliktig, skal det være registrert i merverdiavgiftsregisteret, jf. merverdiavgiftsloven § 2-1, og skal ha levert pliktig merverdiavgiftsoppgave de siste seks månedene.
- f) Det skal ikke ha forfalt og ubetalt:
 1. skatt,
 2. forskuddstrekk,
 3. arbeidsgiveravgift eller
 4. merverdiavgift.

§ 13a-5 Gebyr

For registrering i seriøsitetsregisteret skal det betales et gebyr som skal dekke kostnadene til Direktoratet for byggkvalitet:

- Gebyr for førstegangsregistrering er kr. 950,-
- Årsgebyr for registrering er kr. 950,-

§ 13a-2 Administrasjon av registeret. Innhenting av opplysninger

Seriøsitetsregisteret administreres av Direktoratet for byggkvalitet.

For foretak som registrerer seg eller er registrert, kan Direktoratet for byggkvalitet innhente informasjon etter første ledd direkte fra relevant myndighet. Informasjonen skal være grunnlag for om foretaket kan være registrert, og vil ikke bli utlevert til andre. Informasjonen kan innhentes gjentatte ganger i registreringsperioden for å verifisere at vilkårene for registrering fremdeles er oppfylt. Innsynet i informasjonen gjelder fra foretaket registrerer seg og i hele registreringsperioden.

Direktoratet for byggkvalitet kan til enhver tid påse at registrerte foretak oppfyller vilkårene i denne bestemmelsen.

§ 13a-3 Registrering og bortfall av registrering

Foretak som oppfyller kriteriene i § 13a-1 kan selv registrere seg ved innlogging gjennom AltInn, og registreres automatisk i registeret.

Registreringen bortfaller automatisk når kriteriene i § 13a-1 ikke lenger er oppfylt.

§ 13a-4 Fjerning fra registeret ved dokumentert ulovlig drift

Direktoratet for byggkvalitet kan fjerne foretak fra seriøsitetsregisteret ved mottatt dokumentasjon på alvorlige eller gjentatte brudd på plan- og bygningsloven. Det samme gjelder ved mottatt dokumentasjon som viser at foretaket ikke drives med evne og vilje til å lovlydig virksomhet, ved brudd på relevante regler i straffeloven og hvitvaskingsloven og brudd på arbeidsmiljølovens krav til helse, miljø og sikkerhet, lønns- og arbeidsvilkår og bruk av arbeidskraft.

Før det fattes vedtak om fjerning av foretaket fra registeret, skal Direktoratet for byggkvalitet varsle foretaket.

Vedtak etter denne bestemmelse kan påklages til Klagenemnda for sentral godkjenning.

Andre endringer

§ 13-10 andre ledd skal lyde:

Klagenemnda for sentral godkjenning for ansvarsrett er klageinstans for enkeltvedtak *fattet av Direktoratet for byggkvalitet om sentral godkjenning for ansvarsrett og enkeltvedtak etter § 13a-4 om fjerning av foretak fra seriøsitetsregisteret.*

II

Denne forskriften trer i kraft straks